

Op bijgevoegde kaart zijn, voor zover bekend, de kandidaat-Landschapsparken (gele bollen) en de aspirant-Nationale Parken (groen) weergegeven. Dat er dus ook 'verliezers' zullen zijn in dit traject, is nu al duidelijk.

Het spreekt voor zich dat we deze hernieuwde aandacht voor het landschap in Vlaanderen en de bijhorende ambities toejuichen. Het is ook evident dat elk potentieel Landschapspark of Nationaal Park tot een of meerdere regionale landschappen behoort. En in deze verankering schuilt het antwoord voor de 'verliezers': het spiegelei. Een Landschaps- of Nationaal Park verhoudt zich tot een Regionaal Landschap immers als een dooier tot zijn eiwit: niet gemakkelijk om ze van elkaar te scheiden en vooral: je bakt ze niet apart als je een spiegelei wil serveren!

De Regionale Landschappen werken op quasi het hele Vlaamse grondgebied dagelijks aan de kwaliteit van het landschap. Deze basiskwaliteit gaat over een streekgebonden biodiversiteit, natuurverbindingen in het landschap, toegankelijke en beleefbare natuur, streekbepalend erfgoed, lokale economie ... En dat zijn precies de basisvoorwaarden voor elk Landschapspark of Nationaal Park. Laat ons zeggen dat de Regionale Landschappen

sinds hun ontstaan de voedingsbodem klaar maken voor dit ambitieuze landschapsbeleid. Een landschapsbeleid dat enkel in eilandjes van parken investeert zonder ze te verbinden met andere kwaliteitsvolle landschappen is niet duurzaam. Een dooier zonder eiwit, daar komt op termijn geen kuiken uit. Tegelijk met de Landschapsparken en de Nationale Parken moet die basiskwaliteit van het landschap waaraan de Regionale Landschappen dagelijks werken dan ook decretaal verankerd worden. De Regionale Landschappen lezen de oproep van minister Demir dan ook als een uitnodiging om samen spiegeleieren te bakken, om de regionale ambities te helpen groeien en realiseren. Want, zoals de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon een halve eeuw geleden al stelde: 'Het klimaat was nooit zo gunstig voor realisaties'.

Kristien Justaert (kristien.justaert@rlzh.be, Regionaal Landschap Zuid-Hageland), Bas Van der Veken (Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete), Johan Van den Bosch (Regionaal Landschap Kempen en Maasland), An Digneffe (Regionaal Landschap Haspengouw & Voeren)

BELEID.FOCUS

Biodiversiteit verdient betere plek op de boerenbuiten.

Onze boerennatuur krijgt het hard te verduren. Er liggen nochtans unieke kansen voor landbouwers om het boerenlandschap te doen herleven. Maar dan moet Vlaanderen ambitie durven tonen in haar volgende Strategisch Plan, waarmee zij invulling geeft aan het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Ondertussen blijft ook op Europees niveau nog steeds de consensus zoek over hoe groen het toekomstige landbouwbeleid moet worden.

Het GLB zorgt voor rechtstreekse inkomenssteun aan landbouwers. In Vlaanderen is dat jaarlijks zo'n 250 miljoen euro. Om die steun te krijgen moeten landbouwers voldoen aan zogenaamde randvoorwaarden. Eens vervuld, wordt er per hectare landbouwgrond uitbetaald. Het gaat over vaak evidente regels zoals het behalen van voldoende water- en bodemkwaliteit, het beschermen van grasland of het behouden van kleine landschapselementen. Het principe om landbouwers met subsidies te ondersteunen voor ecosysteemdiensten is op zich verdedigbaar. Maar dan moeten er wel harde garanties tegenover staan dat die straks enkel gaan naar diegenen die alle milieu- en natuurregels op een controleerbare manier invullen en een aantoonbare bijdrage leveren aan natuur- en landschapskwaliteit.

Waar doordachte randvoorwaarden de groene motor zijn van het volgende GLB, kunnen 'ecoregelingen' voor de turbo zorgen (zie ook Boonen 2020). Dat zijn subsidieregelingen voor landbouwers die meer dan het minimum doen. Hier ligt een gouden kans om ze heel gericht in te zetten op het kenteren van de biodiversiteitscrisis in landbouwgebied. Een rekensom leert dat met een kwart van de inkomenssteun landbouwers vergoed kunnen worden voor wel 4.000 kilometer extra hagen en houtkanten, 20.000 kilometer kruidenrijke randen langs waterlopen en akkers en 10.000 hectaren wilde hoekjes. In de valleien en beekdalen zou zo'n 15.000 ha weiland bloemenrijk kunnen gemaakt worden.

Die inspanningen lonen ook voor de boer. Biodiversiteit kan landbouw veerkrachtig maken en zekerheid geven om voor komende generaties voedsel te produceren. Een Levend Land helpt ook om grillen van de klimaatverandering op te vangen. Op kruidenrijke graslanden kan meer water worden geborgen voor periodes van droogte en wordt massaal CO₂ opgeslagen. Ook de belevingswaarde van het platteland gaat erop vooruit. Het is nu aan de Vlaamse Regering om landbouwers volwaardige bondgenoten te maken in een herstelplan van ons platteland. De recent gelanceerde petitie #LevendLand moet die vraag kracht bij zetten.

www.levendland.be

Freek Verdonckt (freek.verdonckt@natuurpunt.be)
Natuurpunt Beleid – Expert Landbouw

REFERENTIE

Boonen B. 2020. Mestactieplan resulteert in daling Vlaamse waterkwaliteit. *Natuur.focus* 2020(1): 32.

Blue Deal duinencomplex: een kans voor bedreigde duinhabitats

De lockdown in het voorjaar van 2020 zorgde aan de kust voor een opvallend verschijnsel: de snelle opmars van de Zeeraket *Cakile maritima* op het strand. Dit plantje is de eerste aanzet tot duinvorming, samen met andere duinpioniers zoals Stekend loogkruid *Salsola kali* en Biestarwegras *Elytrigia juncea*. Elk van die pionierssoorten treedt op als 'zandvanger' waardoor geleidelijk natuurlijke ophogingen ontstaan, het begin van echte duinen.

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) telde in 2020 op een derde van de stranden tot duizend keer meer plantjes dan normaal. Bij eerdere tellingen vond het VLIZ (VLIZ 2021) meerdere factoren die de kieming van Zeeraket kunnen verstoren: kunstmatige ophogingswerken aan het strand en zowel nivellering van de stranden als verwijdering van hoger gelegen vloedlijnen van voorbije winterstormen. De vloedlijnen zijn de noodzakelijke voedingsbron voor kieming van Zeeraket. De werken hangen samen met toerisme: in april 2021 (de kiemmaand van Zeeraket) werden de stranden voorbereid op de zomer. Daardoor dreigt ook de Zeeraket weer te verdwijnen.

AANBEVOLEN DOOR DÉ VERREKIJERSPECIALIST

natuurkijkers.be

HAARSCHERPE CONTOUREN EN EEN CONTRASTRIJKE WEERGAVE MET EEN BUITENGEWONE KLEURECHTHEID

- 20% meer beeldveld met vrijwel onzichtbare randen
- Perfecte handligging door nieuwe ergonomische greep
- Optionele hoofdsteun biedt meer comfort

Bestel online in onze webshop www.natuurkijkers.be
Gratis bezorging

SWAROVSKI

NL PURE

NEW

SWAROVSKI OPTIK

Natuurkijkers.be is een erkend Natuurpunt partner
Nederstraat 25 - 9700 Oudenaarde - T 055 61 33 13 - info@natuurkijkers.be - www.natuurkijkers.be

Zeeraket is de eerste aanzet tot duinvorming. (© Vilda/Lars Soerink)

De huidige instandhoudingsdoelstellingen voor duinhabitat, bijvoorbeeld 'Embryonale wandelende duinen' of 'Vastgelegde duinen met kruidvegetaties' (Spanoghe et al. 2003), worden momenteel niet gehaald. Verschillende duingebieden en stukken strand zijn aangeduid als Speciale Beschermingszone (Natura 2000), maken deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN-gebied) of zijn erkend natuurgebied (of natuurgebied op het gewestplan), maar worden niet effectief of onvoldoende beschermd. Ondanks dit wettelijke kader voor de bescherming en de uitbreiding van duinen betreft het dus louter een theoretische bescherming.

Recent lanceerde de Vlaamse overheid de Blue Deal. Het project 'groen-blauwe infrastructuur - open ruimte' wil problemen met water in landelijke gebieden oplossen in nauwe samenwerking met de gebruikers van het gebied. Maatregelen om water langer tegen te houden en te laten infiltreren zijn onder meer erosie-maatregelen, aanleggen van bufferbekkens en het voorzien van peilgestuurde drainages. Voor de periode 2021-2024 werden onder andere de duingebieden in West-Vlaanderen geselecteerd als prioritair voor waterberging: het 'Blue Deal duinencomplex'.

Via het Blue Deal duinencomplex kan ingezet worden op behoud en uitbreiding van de bestaande duinen. Duinvorming kan daarbij zeewaarts gerealiseerd worden, in eerste instantie door het beëindigen van de machinale strandreiniging. Het ruimen van afval met machines zorgt immers voor het platwalsen van embryonale duinen. Handmatige strandreiniging is een

haalbaar alternatief, zie bijvoorbeeld het vrijwilligersinitiatief van de Proper Strand Lopers. Uit onderzoek blijkt dat het ook met professionele krachten betaalbaar is (Doomen et al. 2009, Maelfait 2019). In sommige strandreservaten, zoals de Baai van Heist, heeft men reeds langer het machinale strandreinigen verbannen en is men overgestapt op het manueel opruimen van zwerfvuil. Handmatige strandreiniging spaart de natuurlijke vloedlijn, bestaande uit o.a. wierentrossen, schelpen en turfblokken (Herrier 2007). Die vloedlijn heeft een groot intrinsiek belang als natuurlijk biotoop van tal van ongewervelde diersoorten en voor pioniersoorten zoals Zeeraket, Loogkruid, Zeepostelein *Honkenya peploides* en Kustmelde *Atriplex glabriuscula* (Cadée 2014). Zonder machinale reiniging kunnen embryonale duinen uitgroeien tot een volwaardige duinengordel. Naast de meerwaarde voor natuur zorgen deze duinengordels ook voor kustbescherming en de broodnodige infiltratie van zoet water in de bodem.

Door toerisme, urbanisatie en kustverdediging is nagenoeg nergens in Vlaanderen de druk op de omgeving zo sterk als aan de kust. Door de hoge druk van menselijke activiteit in, op en rond onze duinengordels zijn ze momenteel nog in erbarmelijke staat. Bestaande wettelijke initiatieven en beschermingsmaatregelen hebben tot nu toe weinig zoden aan de dijk gebracht. Deze situatie vraagt om kordate beleidsmaatregelen, waarvan de Blue Deal deel kan uitmaken.

Sarah Tilkin (sarah.tilkin@natuurpunt.be)
Natuurpunt Beleid - Expert Noordzee

REFERENTIES

Cadée G.C. 2014. Vloedmerken, bedreigde minimilieus op het strand.
Doomen A., van Vliet J., Musters I., Drost J. & van Bezooijen G. 2009. Onderzoeksrapport Duurzaam strandbeheer, voor een schoon en natuurlijk strand.
Herrier J.-L. 2007. Het beheerplan van het strandreservaat De Baai van Heist.
Maelfait H. 2019. Overleg beheer van het strand - provincie West-Vlaanderen, Gebiedswerking kust.
Spanoghe G., Declerck K. & Anselin A. 2003. Instandhoudingsdoelstellingen voor de Europese Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) 2.1 Westkust, 3.2 Poldercomplex en 3.3 Het Zwin en de kandidaat-Europese Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) BE2500001 (1-33) Duingebieden inclusief Ijzermending en Zwin en BE2500002 (1-31) Polders.
VLIZ. 2021. www.vliz.be/nl/persbericht/kleuren-onze-stranden-straks-roze

NORDIC
De Scandinaviëspecialist

HURTIGRUTEN

natuurpunt

Vanaf **€ 75** vroegboekorting*

€ 2.395 pp

**NOORDERLICHTREIS
NATUURPUNT 2022**

12-daagse zeereis
met Hurtigruten

Afreisdata: 01.02.2022

HOOGTEPUNTEN VAN DE REIS

- Interessante Nederlandstalige lezingen door o.a. Walter Roggeman, erevoorzitter van Natuurpunt
- Bijzonder veel kans op het spotten van het Noorderlicht (activeer het Noorderlichtalarm in uw kajuit!)
- Mogelijkheid tot het spotten van talloze vogelsoorten en, met wat geluk, walvissen
- Eilandenarchipels van de Lofoten en Vesterålen
- Stedelijke toppers als Bergen, Trondheim, Tromsø
- Optioneel bezoek aan de Noordkaap

WWW.NORDIC.BE/NATUURPUNT2022

* Voor leden van Natuurpunt, geldig t.e.m. 31.07.21

vivara

Help de vogels en insecten

EN GENIET VAN MEER LEVEN IN JE TUIN

Speciaal voor Natuur.focus lezers:

10% KORTING op alles*

*m.u.v. verrekijkers, boeken en cadeaubonnen

Ga naar www.vivara.be en gebruik de code **NFVVZ21**

Geldig t/m 30-9-2021